

НОВА СВѢТЛИНА

У ПРѢРАЖДАНІЕ.

(Продължение отъ книжка V.)

Отъ сичкитѣ до сега казани доказателства за прѣражданіето явява се единъ въпросъ, най-много за тѣзи — невѣружщитѣ, които казватъ: „какъ е възможно при толкова прѣражданиа, да не помни нищо чловѣкъ отъ прѣминхлото въ този свѣтъ, както и въ онзи?“

Въпросътъ е твърдѣ логиченъ и естественъ: душата, като душа свободна, вижда не само сегашното, но и прѣминхлото — може би и бѣднцето доцѣдѣ; но, като се въплѣти, нейното положение се измѣнява, плѣтъта, що тя си сътворява е отъ едно дебело материално вещество, чрѣзъ което тя влиза въ отношение съ окржаащитѣ ней елементи. За да вижда, има очи, да чува — уши... съ една дума, тя има чувства за улеснение и познание на прѣдметитѣ въ продължение на тези свѣтъ: *подобенъ подобнаго*. Щомъ очитѣ на одного чловѣка се поврѣдѣтъ, той не може веки да гледа; щомъ ушитѣ — той не може да чува и проч. проч.

Сичко, що прѣзъ живота си е прѣкаралъ чловѣкъ, може да го помни или да си го пирпомни, ако го е забравилъ; понеже, сичко, що се е случило, то се е изобразило въ мозъка му — орждие, което е сѣдалище на разни душевни явления. Но щомъ това орждие се поврѣди, не само памятъта исчезва, но и други пѣкои душевни свойства се унищожаватъ: всичко зависи отъ мѣстната поврѣда на мозъка.

Това е едно физическо доказателство, че човекът не може да знае нищо отъ своето прѣминяло. Душатѣ го знае, но въ положението, въ което тя се намира, тя не може да го прѣдаде за знание—и това е една тайна на природата, която е за въ наша полза; защото, ако е възможно да знае всѣкой своето прѣминяло, то нѣма съмнѣние, че и другитѣ ще го знайтѣ; всѣки, като знае себе си какъвъ е билъ, ще знае и другитѣ, горѣ-долу какви сж били, слѣдователно прѣминялото на всѣкого ще бѣде явно. Ето едно негодувание, едно смѣнение въ обществото. Не гледаме ли ежедневно примѣри въ общественния днесъ нашъ животъ, дѣто хора отъ такова или онакова съсловие негодуватъ отъ присѣствието на хора, които сж отъ съсловие по-долно или по-горно? Защо една покрита блудница да е приета въ едно общество, а тази, която е явна да не е? Кой ще ми каже, че единъ разбойникъ, който ме е мѣчилъ безбожно, ограбилъ и убилъ на конецъ, днесъ азъ, каквото и добродѣтелно свойство да притежавамъ, като се срѣснѣхъ съ него, нѣма да се развълнувамъ и да искамъ да си отмѣстѣхъ?— По начина, който природата ни полага, най-вѣрлий неприятель въ единъ другъ животъ, може да бѣде най-добрий приятель въ този, и вмѣсто зло, да му се извърши най-голѣмото добро. По този начинъ ний неволно вършимъ това, което волно не щѣхме да сторимъ.

Като знаемъ не доброто прѣминяло на нѣкого си, който, съ врѣме, като човекъ, се е измѣнилъ и се гледа да не е онзи, който е билъ, то пакъ ще си кажемъ поговорката: „Вълка козината си промѣня, а нрава си никога“, и въ това отношение ще имаме за всѣки случай въ съхранение една каква годѣ осторожностъ. Какво ли щѣхме да направимъ, ако знаехме, че отъ роденитѣ на този свѣтъ еди-кой си е Императора Неронъ, другъ че е папата Александъръ VI Боржиа, или прочутитѣ инквизитори: Торкемада, Педро Арбуесъ, Филипъ II-й Испански и пр. пр.? Навѣрно никой не щѣше да ги приближи, ни да пожелае да има приятелството имъ; още по-малко да поиска да има фамилиарни свръзки съ тѣхъ.....

Това може да се случи съ лошавитѣ, а съ добритѣ, ко-

ито сж били за въ полза на сѣкиго, какво може да се каже? За тѣхъ може да се каже това, което може да се каже за сичкитѣ сега добри и полезни хора. Гордостъта и завистъта сж двата главни актора, които щеиграйтѣ най-главната роль спрѣмо тѣхъ. Коя бѣше причината, по която Сократъ се отрови? — Не е ли завистъта? Коя бѣше тази, която кръстоса Христа? — Не е ли гордостъта и завистъта? До сега още у насъ не страдатъ ли добритѣ хора отъ сжщитѣ тѣзи двѣ страсти? Изобщо, не се ли стремятъ много по-долнитѣ да достигнатъ тѣзи, които сж прѣдъ тѣхъ и да ги свалѣтъ, за да бждѣтъ равни, въ една и сжща категория! Такива сж нѣщата въ този свѣтъ, въ който сме испратени за опитъ и за исплащание на прѣжни грѣхове.

Но ще каже нѣкой: „понеже сме испратени тукъ да страдаме и се наказваме за исплащанието на нашитѣ по-прѣжни грѣхове, то не трѣбва ли, поне, да знаемъ, като каква ни е вината, понеже не е справедливо да се наказва нѣкой, безъ да знае защо се наказва?“

Нашата планета е една отъ най-долнитѣ планети, назначена за жилище на хора, които сж прѣгрѣшили малко или много. Съ други думи, тя е, като едно *чистилище*. Опрѣдѣлени и назначени да страдаме, малко ни трѣбва да знаемъ, защо се наказваме, и малко ни ползва, понеже то може да открива донѣидѣ, като какви сме били, което, както казахме, Провидѣнието не иска ний да знаемъ. Слѣдователно, било то по наше желание или по принуждение да дойдемъ тукъ, то е все едно: наказанието е все наказание. Това, което трѣбва да знаемъ е, че, ако сме тукъ и ако страдаме, то е че ние имаме една смѣтка да уравнимъ съ безконечната справедливостъ.

Человѣкъ, душевно какъвто е на този свѣтъ, такъвзи бива и на онзи. Злината да се прѣбобърне въ благодетъ, изискватъ се вѣкове. Разликата подиръ смъртъта е тази, че человекъ бива по-ясно видецъ, той вижда явно своитѣ добри и зли дѣла; и тѣй съвѣстъта му, относително не добритѣ му дѣла, го бѣхте повече отколкото, когато е въплѣтенъ.

Освободенъ единъ пхтъ отъ плѣтъта, споредъ съобщени-

ето на нѣкои напръдихли духове, той вижда своето прѣми-
нжло, вижда тоже и натякванието на съвѣстѣта си и търси
утѣха. Самъ грѣши, самъ се наказва и самъ се поправя: то-
зи е естественния пѣтъ на Провидѣнието.

Несправедливий челоувѣкъ, въ подобно положение, без-
друго се наказва и търси срѣдство за облекчение на поло-
жението си. Когато дойде врѣме да прѣмине отъ невидимия
този свѣтъ въ този, той вѣроятно, по съвѣтитѣ на неговитѣ
водители или по свое собствено щѣние, отбира такава каррие-
ра за прѣкарзание на земния си животъ, която може да
докара едно олекчание въ неговото положение подиръ дру-
га една смъртъ.

Колкото той и да не помни това си положение на този
свѣтъ, по едно душевно вдѣхновение и таенъ единъ душе-
венъ начинъ, той, въ нѣкои дадени обстоятелства, неволно
си припомня, като нѣкой, колко-и-да-е безвѣрникъ и безбож-
никъ, въ едно дадено опасно положение, въ една, напри-
мѣръ, страшна морска бура, неволно му дохожда да се о-
бърне къмъ Бога.

Въ всѣки случай трѣбва да си припомниме, че рѣше-
ниата, що земаме въ нѣкои обстоятелства на нашия зе-
менъ животъ, да не правимъ злото, а да се стараемъ за до-
брото, не е друго нищо, освѣнъ единъ видъ влияние, оста-
нжло отъ добритѣ рѣшения, взети отъ този невидимъ свѣтъ
и едно несъзнателно помняние на това положение. Или по-
добрѣ, тѣ може да ни сж вдѣхнѣти отъ нѣкои приатели ду-
хове, както може да се случи отъ страна на нѣкои лошави
духове да ни увлѣкнѣтъ въ не добри свѣти.

Дьупонъ де Немуръ въ своята книга: „*Всемирната Фи-
лософия*“ е казалъ: „Спомнянието на по-прѣжния животъ ще
бжде една силна подпорка на този, който го слѣдва. Нѣкои
сжщества, стоящи по-горѣ отъ челоувѣка, когато се нахождатъ
въ пѣтя на единъ непрѣкъснѣтъ напръдѣкъ, може би да и-
матъ това прѣимущество, като награда на тѣхнитѣ нуждни
добродѣтели; подобни прѣимущества, безъ съмишление, не може
да се допуснѣтъ на тѣзи, които сж още подъ опитъ и които
трѣбва да се отправѣтъ къмъ Бога, като начнѣтъ и подпо-

животъ съвършено тази карриера отъ най-висока моралностъ.

Дьуионъ де Немуръ не бѣше спиритистъ, понеже той се е родилъ въ 1769 г., и е умрѣлъ въ 1817; но като мхдъръ философъ, той бѣше надаренъ съ душевно вдъхновение въ това отношение.

Прѣдметътъ, съ който се занимаваме е обширенъ и неисчерпаемъ. Не ще, сѣкамъ, бжде азъ, ако го прѣкратимъ съ едно изложение отъ книгата „Земята и Небето“ на Ивана Рейнода, който е описалъ по единъ чудесенъ начинъ, както началото на душевния животъ, тъй и нѣтуванието на душата.

„Всѣка чловѣческа душа има първото си явление въ живота отъ най-долната степенъ на иерархията..... По едно специално дѣйствие на Сътворителя, на врѣме и въ едно опрѣдѣлено мѣсто отъ хармонията на цѣлата Вселенна, душата, задържана до тогава въ едно полусъние, получава божественното начало по способността на усъвършенствуванието; въ това сѣщо врѣме се разбуждатъ въ ней нуждитѣ сили за извършването на това начало; разумътъ се осветява, сърдцето се расналя, съвѣстътъ се отваря, чловѣкътъ наичава. Доволно е, че той не е още развитъ. Едва ли е освободена, първитѣ ѣ интелигентни усилия правятъ опитъ да се удостоятъ съ нѣрвитѣ си познания; нейний характеръ е още колебающъ; нейната воля не се е спогодила ни съ доброто, ни съ злото; прстодушието царува въ ней; до тогава не еществува въ ней ни блаженство, ни светостъ. За да добие сила, трѣба: душата сама да опита; тя да искорени инстинктивнитѣ сили; тя да възбуди на мѣсто тѣхъ моралния порядъкъ; съ една дума, тя сама самичка да се прѣработи. Условиата, що тя трѣбва да притежава въ това еществувание, условия, непрѣстанно съобразни съ положение то на нейното развитие, сж всѣгда и наврѣдъ справедливо то дѣйствие на нейната свободна воля. Отъ животъ на животъ, отъ свѣтъ на свѣтъ, като исчезва отъ единъ, за да се яви въ другъ; водима всѣкога отъ наклонноститѣ, що притежава въ себе си, къмъ това общество, що ѣ харесва; надарена всѣкога отъ нуждитѣ пластически сили да си съста-

ви органи, отъ които тя има нужда, тя извършва, много или малко справедливо и благоденствено непрѣкъснатитѣ фази на нейното безконечно усъвършенствувание; родена въ жглитѣ на Вселенната, тласкана тукъ-тамъ въ тѣзи сръдни мѣста, и подиръ едно много или малко непрѣкъснато врѣме отъ опити, тя придобива всѣкога тихитѣ величества — неискана награда отъ достоинства, що тя е знаела да придобие съ Божиата милость. Непрѣстанно нови души се раждатъ чрѣзъ дѣйствието на Творителя и се приготвятъ за чловѣческото поприще, като отбиратъ, всѣка една по свой начинъ свободата си прѣзъ безкрайность на свѣтоветѣ. Ний сме тукъ въ едно прѣходимо мѣсто и ще бждемъ излѣгани, ако си въображаваме, че земята е, относително насъ, единъ театръ отъ ежедневно творение“.

„Сжщеврѣменно може да ми каже нѣкой: „подъ кое, слѣдователно, слънце вий сте се родили?“ Е! що ме е грижа! Достатъчно ми е, изобщо, да знаѣмъ, горѣ-долу, врѣмето, отъ когато сжществувамъ, като гледамъ съ какъвъ оветхълъ веки характеръ съмъ постъпилъ азъ въ този животъ; като разнитвамъ и размишлявамъ, като какъ сж се породили моитѣ страсти и недостатки още отъ дѣтнество; като разглеждамъ, на конецъ, уморителния дълбокъ трудъ — съвършенно несъразмѣренъ съ краткитѣ трудове отъ сегашното наше митарство; като размисля за себе си, желямъ да достигна въ една по-добра фаза. Колкото за моето рождено мѣсто, азъ знаѣмъ, че съмъ роденъ въ този звѣздоброенъ въртонъ, отъ който съмъ заобиколенъ. Каква нужда имамъ да знаѣмъ, точно въ кое мѣсто? На конецъ, що сж сичкитѣ тѣзи звѣзди, съ които се свързва въ тъмнотата нашата история? — Не сж ли екупомъ искри, подчинени на нашото употрѣбление, отъ които ний покриваме повечето по достоинството на нашия духъ, и на които нашитѣ личности идхтъ една подиръ друга да се присѣдиняватъ, съобразно съ дѣйствието на нашия животъ, който ни води кога къмъ една, кога къмъ друга? Нека моето рождение остане непознато до когато Богъ ще: отъ подобни неясности, не произхожда никакво зло, което да ме наскърби. Да си слѣдвамъ пътя, цѣмамъ нужда да видѣмъ

точно отъ кое мѣсто идж. Единъ прѣвъ погледъ за минжло-то, едно прѣдчувствие колкото за бждщето — това е сячко, което изисква управлението на днешното наше съществуване. Нека, слѣдователно, не се страхуваме да се отпуснемъ чувствително въ врѣмето и въ пространството, до колкото е нужно, отгатыкъ прѣдѣлитѣ на тази земя, за да проумѣеме общия планъ на Вселенната; нѣма отъ това да запослѣдва въ нашата съвѣсть никакво смѣщение.

ЗА ПСИХИЗМАТЪ.

(Продължение отъ книжка V).

Въ развиванieto на рационализма огромно влияние е указала естественната наука, която дължи своето блѣстяще развитие на неуклонното приспособление на указания отъ Бекона методъ за наблюдение и опитъ. Съ установлението и по-нататъшно развитие на рационализма въ Европа, прѣдставлението за управляване природата съ помощта на разни „Духове“ и за постоянното проявяване на тѣхната капризна воля въ нея, захваща все повече и повече да се измѣства отъ прѣдставлението за управлението на природата отъ неизмѣняемитѣ „Закопи“. За всичкитѣ тѣзи блѣстящи успѣхи съврѣменната култура е длъжна на развитието на това послѣдно понятие.

Изучванието законитѣ, които управляватъ вселенната, и практическото имъ приложение съставляватъ прѣдметъ на чисто практическо знание. Както ще видимъ по-долу, и фактитѣ, относително най-новия спиритизмъ, като се правилно обяснятъ, потвърждаватъ до сега вѣрността на този възгледъ. За съжаление, рационалистическото движение, както всекога се случва съ реакционнитѣ движения въ историята, захванжло, както се казва, отъ онанската. Съ всека крачка на напрѣдъ точното знание е искарвало на явѣ толкова заблуждения въ Астрологията, Алхимията, Магията и другитѣ таинствени науки на старитѣ и срѣдновѣковни врѣмена, щото най-послѣ и самитѣ рационалисти провъзгласиха, че и самитѣ идеи,

лежащи въ основитѣ на тѣзи науки, сж се просто породили отъ грубото суевѣрие на тѣзи врѣмена.

Астрологията, Алхимията, Магията отстъпихх мѣсто на Астрономията, Химията, Физиката, Физиологията и другитѣ съврѣмenni положителни науки. Самата мисль за чудесното, казватъ, била изгонена за всѣкоги отъ цивилизования свѣтъ. Тревожнитѣ резултати за прѣголѣмото ослабване чувството на чудесното не закѣснѣхх да се явжтъ твърдѣ скоро.

Научната История отъ послѣднѣо врѣме показва, сжщо, какъ много се лжжтъ рационалиститѣ.

Не много отколѣ думитѣ: алхимия, магия, астрология употрѣбяхх се едва ли не за присмѣхъ, за да се означи всѣкакъвъ родъ нелѣпости.

Но, при все това, най-новитѣ успѣхи на знанието, за голѣмо смжщение на съврѣмenniитѣ учени, захващатъ малко-по-малко да искаравтъ на явѣ всичката въпийжща несправедливостъ на подобенъ родъ отношения къмъ оккултизма. Тукъ ний прѣдполагаме да кажемъ нѣколко думи за това промѣнение взглядовѣ на съврѣмenniитѣ учени върху фактитѣ на оккултизма.

Да почнемъ съ Алхимията. Отъ начало тази дума се е употрѣбявала да означава това, което думата Химия означава по настоящемъ. Но около IV столѣтие отъ християнската ера думата Алхимия начинла да означава особенъ отрасль на химическата наука, която се занимава съ търсениа способъ да прѣвржцатъ едни метали въ други, а главно — търсений способъ да прѣвржцатъ неблагороднитѣ метали въ злато. Въ това врѣме думитѣ: Алхимия и искусство да се прави злато станяхх, почти, синоними.

Съврѣмenniата Химия, както е извѣстно, признава, че всичкитѣ разнообразни видове вещества, които сжществуватъ въ природата, състожтъ отъ химическо съединение въ различни пропорции отъ нѣколко десетки (около 70) отъ тѣй нареченитѣ химически елементи. Важни факти заставятъ сжщо да се допустне, че числото на химическитѣ елементи е значително малко отъ показаното число; може би, че всичкитѣ елементи, а слѣдователно и всичкитѣ разнообразни видове

вещества, съществуващи въ природата, прѣдставляватъ отъ себе си само едни прости видоизмѣненія на нѣкакво си едно и сжщо основно, най-просто първобитно вещество и елементъ. Но ако съврѣмнената Химия не отхвърля възможността, че металитѣ, които се причисляватъ отъ нея въ сегашно врѣмѣ къмъ числото на химическитѣ елементи, които въ дѣйстви-телностъ прѣдставляватъ отъ себе си *химически съединение*, то тя съ това допуска възможността и старитѣ опииванія на алхимицитѣ съ помощта на тѣзи или онѣзи реагенти (философски камѣкъ и пр.) да прѣобръщатъ едни метали въ други, т. е. да получаватъ отъ едни съединения други. „Не е ли странно“, говори знаменитий английскій физикъ, Круксъ въ своята блѣстяща рѣчь „за състава на елементитѣ“, произнесена въ събора на Британската научна асосиация, въ 1886 год. „не е ли странно че ний съврѣмненитѣ химици се намираме въ едно положение, което толкова ни напомня положението на срѣдновѣковнитѣ алхимици?“ (Вижъ рѣчьта на Крукса въ английскій наученъ журналъ „Nature“ отъ 2-й Септемврий 1886 год.

Цѣлата съврѣмненна научна Химия се стреми къмъ това, да докаже сложността на тѣй нареченитѣ прости тѣла или елементи и да открие едничкия първобитенъ елементъ, отъ който се изникнали всичкитѣ безконечни и разнообразни тѣла на химическия свѣтъ. Круксъ прѣдлага да нарече за сега още хипотетическия елементъ *противъ* отъ грѣцката дума *protos*, — първобитие. О نسبتелно магията научната Истори на послѣднѣо врѣме сжщо прѣдставлява много важни факти на съврѣмненния хипнотизмъ, чнато реалностъ е вече призната отъ съврѣмненитѣ учени, чудесата на мисленното внушение, въ чнато реалностъ захващатъ малко-по-малко да се убѣждаватъ и самитѣ скентици, чудесата на Ясновидѣнието и пр. и пр. и пр. — въ дѣйствителностъ не прѣдставляватъ отъ себе си нищо ново, защото всичкитѣ тѣзи явления сж били въ сжщностъ извѣстни на оккултиститѣ още въ най-древнитѣ врѣмена. Нека си припомнимъ, напริมѣръ, старото лѣкувание на болеститѣ посредство заклинание, баяние и пр.; (съврѣмненното лѣкувание на болеститѣ съ помощта

на хипнотическо внушение, *психотерапия* на нѣкои автори); да си напомнимъ фактоветъ за нечувствителността на магьосниците, чародѣитъ и пр. къмъ най-жестокитъ истезания съ огънь и нажажено желѣзо и т. н. (съврѣменнитъ опити надъ нечувствителността къмъ болезни усѣщания на истеричнитъ, прѣспани въ магнитически сънь (за хипнотизирани и т. н.) да си припомнимъ призванието на „духоветъ“ съ помощта на громки заклинания (съврѣменнитъ опити надъ високото словесно внушение на зрителнитъ халлюцинации на еубекти, прѣспани въ магнетически сънь (за хипнотизирание); да си припомнимъ извикването на „духоветъ“ съ помощта на допирание магьосника до дошлитъ до него клиенти (съврѣменнитъ опити надъ зрителни халлюцинации посредствомъ мислено внушение); да си припомнимъ фактоветъ на така наречената *кристаломантия*, фактоветъ на така наречения физически медиумизмъ, които ни каратъ да допуснемъ възможността, че мисълта (духътъ), при известни условия, може да дайствува на физическа свѣтъ безъ помощта на нервния двигателенъ апаратъ, и които чакатъ още научно разслѣдване.

Ний можемъ да посочимъ на много прѣдразсѣдци и вѣрвания и т. н. признавани отъ съврѣменнитъ учени, като остатки на първобитното еувѣрие, за което по-горѣ споменяхме, но въ чиято основа въ дѣйствителность лежи нѣщо по-реално отколкото прѣвратното тълкувание на фактитъ (явления въ природата). Да споменемъ, напримѣръ, вѣрването *въ вѣщи сънища, въ прѣдчувствата, за появляването на умрѣли* въ минутата на смъртта, не на рѣдко отъ много стотинъ километра. Да се съглежда въ всичкитъ изработени съ вѣкове народни вѣрвания само едно заблуждение било би тѣй несправедливо, както да се съглежда, напримѣръ, само едно заблуждение въ всичката народна медицина.

Сега да кажемъ нѣколко думи за *Астрологиата* на XIX вѣкъ. Сжществува единъ ограсѣлъ знание, което се обозначава обикновено съ името Космическа Метеорология и която се занимава съ разслѣдването въпроситъ, свързани съ теллурическитъ явления, като слънчевитъ петна, движението

на планетитѣ и други такива. Въпроситѣ, съ които се занимава космическата метеорология, и даже самото право за нейното право служѣтъ за примѣръ на ожесточена война между съврѣменнитѣ учени. Но необикновенната живостъ, съ която се разискватъ подобенъ родъ въпроси и обширната имъ литература неопровержимо свидѣтелствуватъ, че въ тѣхъ се заключава нѣкаква си по-голѣма научна химера*), както се старѣйтъ да докажатъ това много съврѣменни учени (вижъ, на примѣръ, статиата за космическата метеорология, принадлежаща на перото на извѣстния парижки астрономъ, Фей, помѣстена въ „Annuaire des Bureaux des Longitudes pour l'an 1878“). За примѣръ на въпроситѣ, които се разработватъ въ космическата метеорология, може да ни послужи въпросътъ за връзката между фазитѣ на луната и грѣма. Но особено голѣма важностъ е придобилъ въ космическата метеорология значимий въпросъ за свръзката между теллурическитѣ явления и слънчевитѣ петна, който е станалъ причина да се породѣ и прѣголѣма и обширна литература.

Продължителнитѣ наблюдения надъ петната показважъ, че суммата на затъмняванитѣ отъ тѣхъ части на слънчевата повърхностъ не сж постоянни, но се подлагатъ на периодическо нарастваніе и умяляваніе. Биватъ епохи, когато слънчевитѣ петна не се видѣтъ исцѣло, но пакъ и за това биватъ епохи, когато тѣ се появяватъ въ голѣмо количество. Растояніето между епохитѣ, когато се явява най-голѣмото или най-малкото количество петна, е непостоянно. За колебаниата въ правилността на този периодъ се явяватъ, като условия, вѣроятнo, сжществуваніята на други независими периоди, които се маскиратъ единъ другъ, като че ли въ явлениата на петната появява се на слънцето-едноврѣменното дѣйствиe на нѣколко отдѣлни, независими периодически фактори (причини). Въ какво направление трѣбва да търсимъ тѣзи причини, този е единъ отъ най-тъмнитѣ въпроси на съврѣменната Астро-

*) Обръщаме вниманието на читателитѣ на обстоятелството, че ний говоримъ за връзката на теллурическитѣ явления съ движеніята на планетитѣ или слънчевитѣ петна, а не за влѣянieto на движеніето на планетитѣ или петната на тѣзи явления.

номиа. Нѣкои извѣстни астрономи стараѣтъ се да докажатъ съществуванieto на една връзка между периодичността на петната и движението на планетитѣ, най-повече Меркуръ и и Венера, вслѣдствие близостъта имъ до слънцето, и Юпитеръ, вслѣдствие огромността му.

И така, въпросътъ за свръзката между слънчевитѣ петна и теллурическитѣ явления може да се приведе къмъ въпроса за свръзката между тѣзи послѣдни явления и движението на планетитѣ. Прѣзъ минжлата и по минжлата година учения французинъ *Дюпоншелъ* публикува резултатитѣ на своитѣ изслѣдвания надъ почти столѣтнитѣ термометрически наблюдения въ Парижъ. Той дохожда до това заключение, че въ промѣнението на температурата несъмнѣно се отразява влианието на движението на Юпитера, Венера, Меркури, също и влианието на слънчевото въртѣние около осъта си и движението на луната. (Вижъ статиата на Duponchel въ „Revue Scientifique“ отъ 8 Декемврий 1887 год. и 14 Юлий 1888 г.). Но въ разискваниата на въпроситѣ въ космическата метеорологиа ний можемъ да отидемъ още по далечъ. Ако има свръзка между слънчевитѣ петна или движението на планетитѣ или теллурическитѣ явления, то тѣй също трѣбва да има свръзка между движението на органическа животъ на земята, тѣй като тѣзи явления се намѣрватъ въ най-тѣсна зависимостъ отъ физическитѣ условия на окръжаващата го срѣда. Много опити сж били направени да се прѣкара паралелъ между измѣнението на количеството и величината на слънчевитѣ петна и явленията на органическа животъ на земята. Така, напримѣръ, още минжлата година французскій ученъ Жиаръ отъ ново е повдигналъ въпроса за свръзката на *десетъ единадесетий годишенъ периодъ* на слънчевитѣ петна съ появяванieto въ голѣмо количество на врѣднитѣ за селското стопанство насѣкоми (Вижъ „Revue Scientifique“ 21 Юлий 1888 год.) Въ извѣстния английскій журналъ „Nature“ отъ 25 Декемврий 1880 год. Бомбайския метеорологъ Мистъръ Чеймбърсъ е помѣстилъ двѣ статии „за аномалнитѣ измѣненia на барометрическото налягание въ тропическата зона и за отнoшението имъ къмъ слънчевитѣ петна и дъжда въ Индия“.

Авторът счита резултатитѣ на своитѣ изслѣдвания, не само за такива, които иматъ теоретически, но и чисто практически интересъ, и даже въ такава голѣма степенъ, щото прѣдлага да се възползватъ отъ правилнитѣ наблюдения надъ барометрическото налѣгане, за да опрѣдѣлѣтъ приближаванieto на глада. И тъй въ края на XIX вѣкъ солиднии ученъ метеорологъ, за да опрѣдѣли приближаванieto на едно изъ най-тежкитѣ общественни дѣйствия, прѣдлага *наблюдението на слънцето!* Въ заключение ще приведемъ още единъ примѣръ. Въпросътъ за свръзката на слънчевитѣ петна съ цѣнитѣ на хлѣба отдавна занимава ученитѣ. Отъ числото на най-новитѣ учени, които се занимаватъ съ неговото разслѣдване, трѣбва да споменемъ извѣстния английски икономистъ, Джевонсътъ. Освѣнъ това икономиститѣ отдавна сж забѣлѣзали факта, че икономическитѣ кризи си въ Европа се случватъ приблизително слѣдъ всѣки 10 години. А тъй като цѣнитѣ на хлѣба иматъ свръзка съ слънчевитѣ петна, а, слѣдователно, и съ движението на планетитѣ, слѣдва, че европейскитѣ икономически кризи си пъкъ сж въ свръзка на движението съ планетитѣ. Ний нѣма да критикуваме разгледанитѣ отъ насъ въпроси. Нашата цѣль се състои само въ това: да покажемъ какъ се мамѣтъ тѣзи, които прѣдполагатъ че днешната наука, като че окончателно и за всѣкоги е заровила всичкитѣ въпроси за звѣздобройството, алхимията, магиата и другитѣ тайни знания на прѣдишното врѣме.

(Слѣдва.)

Моралната криза.

(Прѣводъ отъ „Слѣдъ Смъртъта“. Леонъ Денисъ).

Подъ това заглавие, Леонъ Денисъ, въ книгата си „Подиръ Смъртъта“, помѣства единъ отдѣлъ. Тукъ писателятъ, като сравнява физическитѣ и морални напрѣдѣкъ, начинава, горѣ-долу, тъй: „Епохата, въ която живѣемъ, е голѣма прѣдъ видъ напрѣдѣцитѣ, които е направила. Новата цивилизация, силно приготвена, прѣобърнѣ земното лице; тя сблизѣ народитѣ, като скъси разстоянията. Поучението се распрѣснѣ, учебнитѣ основни заведения се подобрихъ. Правдата замѣсти привилегиата, и свободата тържествува надъ огекченна духъ и авторитетното начало. Една голѣма война

се поставя между мнѣлото, което не иска да умрѣ, и бждѣщето, което се напруга да добие животъ. Съ помощта на тая борба, свѣтътъ се движи и върви, единъ всеисленъ потокъ го влѣче, и прѣкарания ижтъ, придобитиѣ слѣдствна ни прѣдизвѣствяватъ завладѣнна още по чудесни и по удивителни.

Но ако постигнатиѣ напргѣдци въ физическа и интелегентна порядкъ сж значителни, напргѣтъ, моралний напргѣкъ е никакъвъ. Въ това отношение, види се, свѣтътъ повечето назиди-чава; чловеческиѣ общини, жарко заняти отъ политическиѣ въпроси, отъ индустриалниѣ и финансовиѣ прѣдприатна, жертватъ моралниѣ си интереси въ полза на материалниѣ.

Ако дѣлото на цивилизациата ни се прѣдставлява великолѣпно, както сичкиѣ чловечески нѣща, то носи тоже тъмнина. Безъ съмнѣние, то подобри донѣдѣ условиата на сществуваннето, но, отъ друга страна, то умножи нуждитѣ, които трѣбваше да задоволи; като разбуди охотитѣ, желаниата, то спомогнх толкова сансуализма, колкото умножи развратността. Любовьта къмъ удоволствието, къмъ луказ, къмъ богатството става повече и повече пламенна. Желанието е да се спечели, да се придобие, както се може.

Отъ това произлѣзохж тия безсрамни спекулации, които се вършижтъ по пладнѣ. Отъ това произлѣзе туй характерно и съвѣстно изнемощение, туй ревностно богусложение, що се отдава на имѣнието.

Науката и индустриата стотни умножихж чловеческиѣ богатства, но тѣзи богатства въсползувахж една слаба часть отъ членоветѣ му. Участьта на малкиѣ останж врѣмenna, и братството останж повече на дума отколкото на сърдце. Въ богатиѣ градища мнозина още умиражтъ отъ гладъ. Фабрикиѣ, скупомъ работнициѣ, сж станжли огнище на физическа и морална развратъ.

Ипанството, развратний животъ, невѣздържимостъта прѣскажтъ навргѣтъ отровата си, присушаватъ живота отъ корень и осипромашаватъ поколѣниата, а пѣкъ публичниѣ листове распргѣкажтъ за по-добро обидата, лѣжата, тѣй щото една недобра литература раздразнува мозѣцитѣ и ослабва душиѣ.

Ежедневно отчаянието, самоубийството ни принасяжтъ нови жертви. Числото на самоубийциѣ, коего въ 1820 год. достигаше до 1500 души, днесъ надминува осемтѣхъ хиляди. Осемъ хиляди души, ежегодно, по причина на слабостъ и морална подпорка, исчезватъ отъ изобилната борба на живота и прибѣгватъ тамъ, кждѣто мислѣжтъ, че е неанъ (néant)! Числото на злодѣанната и прѣстѣхлиениата сж утрои отъ 50 години насамъ. И между осжденитѣ пропорциата на младежитѣ е значителна. Не трѣбва ли отъ това положение на работиѣ да обърнемъ внимание върху дѣйствиата на мѣстната зараза къмъ лошиѣ примѣри, придобити още отъ дѣтн-

ство, къмъ слабостта на родителитѣ и къмъ лошата отхрана на фамилиата? Сичкиятѣ тѣзи съществуватъ, даже и нѣщо повече.

Злото произхожда отъ това, че в прѣки научни усѣхъ и този на развитието, чловѣкъ не знае още себе си. Той знае малко нѣщо отъ всемирнитѣ закони; той не знае нищо отъ силитѣ, които сж въ него. Изречението: „сѣзнай се самъ самичкъ“ е станжло, за повечето хора, като нѣщо безплодно. Не повече отирѣди двадесетъ вѣка, чловѣкъ не знаеше що е, отъ гдѣ идѣ, дѣ отива, и коя е цѣльта на съществуванieto. Никакво поучение не е дошло да му даде точно понятие за неговата роль въ този свѣтъ, за неговитѣ длѣжности и опрѣдѣлення.

Чловѣческиятъ духъ се колебае неопрѣдѣлено между подбужданиата на двѣ сили:

Отъ една страна Религиитѣ, съ своитѣ грѣшки и прѣдразсѣдци, съ загователниия си и нетърпѣливъ духъ, сж можли да увардѣтъ първобитнитѣ истини, които сж источникъ и слаба една свѣтлина на утѣшенiата: отъ друга страна Науката, материалистическа въ своитѣ начала, както и въ своитѣ прѣдѣли, съ студениитѣ си отрицания и прѣкалената си наклонносiя на частностъ (individualisme), и съ преслѣжа, тоже, на своитѣ откритиия и трудове.

Тѣзи два великана, Религията, безъ доказателства и Науката, безъ идеала, се подозрѣватъ, притѣсняватъ, противѣтъ безъ да могатъ да се надвижѣтъ, понеже всѣка една отъ тѣхъ отговаря на една повелителна чловѣческа нужда: едната се отправя къмъ сърдцето, другата—къмъ духа и разума. Около тѣхъ, развалитѣ се трупатъ—развали отъ многобройни унищожени надежди и желаниия; великодушнитѣ чувства отслабватъ, раздѣленieto и омразата замѣстятъ благонаклонността и съгласieto.

Между тѣзи разбъркани идеи, свѣстѣта изгубва своето направление и своя ихтъ. Тя, подъ едно душевно неспокойствие, се оставя на случая, и, въ неизвѣстността, що тежи надъ неѣ, доброто и правото се покриватъ. Моралното положение на смиренитѣ—сичкиятѣ тѣзи, що носѣтъ теготата на живота, е станжло нетърпимо между тѣзи двѣ доктрини, които се показватъ, като перспективъ на тѣхнитѣ болки, като прѣдѣлъ на тѣхнитѣ злѣнии, едната неантъ (néant), другата единъ непостижимъ рай или едно вѣчно наказание.

Какъ чловѣчеството ще излѣзе отъ това критическо положение? За това има само едно срѣдство: да се изнамерѣ една примирителна точка, дѣто тѣзи двѣ неприателски сили, Чувството и Разумътъ, да могатъ да се съединѣтъ, за полза на доброто и блаженството на всички, защото всѣко чловѣческо същество носи въ себе си тѣзи двѣ сили, подъ влиянието на които то развива и

се движи. Тѣхното съгласие поставя челоуѣческитѣ способности и равновѣсие, умножава сто пѣти своитѣ сръдства на дѣйствиe и дава право направление на живота подѣ еднакви стремления и възглѣдове; а тѣхнитѣ противорѣчна и тѣхнитѣ борби пораждатъ въ челоуѣка безредицата. Тѣзи частности се проявяватъ въ цѣло едно общество и ставатъ причина на едно морално смѣщеніе, отъ което обществото страда.

Да се даде край на тѣзи недоумѣния, трѣба свѣтлина да се яви прѣдѣ очитѣ на сички, голѣми и малки, богати и бѣдни, мжжѣ, жени и дѣца; трѣба да дойде да освѣти душитѣ едно ново популярно поучение върху тѣхното происхождение, тѣхнитѣ длѣжности и тѣхнитѣ опрѣдѣления.

Само тѣзи рѣшенія може да послужатъ за основа на една мжжска отхрана, да направятъ челоуѣчеството, наистина, силно и свободно. Тѣхната значителностъ е важна, толкова за челоуѣка, когото тѣ управляватъ въ катадневното му домогване, колкото за обществото, на което тѣ опрѣдѣлятъ наредбитѣ и отношеніята. Идеята, що челоуѣкъ си съставя за Вселенната, за нейнитѣ закони, за ролята, която се пада ней въ тоя обширенъ театръ, се отнася върху сичкѣна му животъ и влияние върху неговитѣ опрѣдѣления. Споредъ нежъ той си начертава единъ плаънъ на поведѣние, поставя си една цѣль и отива къмъ нежъ. Напразно ще търсимъ сръдство да избѣгнемъ тѣзи проблеми. Тѣ се поставятъ сами по себе си въ духа ни; тѣ ни владатъ; тѣ ни обематъ въ дълбочината си; тѣ съставляватъ главната подпорка на всѣка цивилизация.

Всѣкога, щомъ една нова мисль влѣзе въ челоуѣческия умъ и малко-по-малко се умъкне въ сичкитѣ сръди, общественний порядѣкъ, постановлениата и нравитѣ досѣщатъ незабавно слѣдствіята ѝ.

Католическитѣ мисли сътворихъ цивилизацията на сръдния вѣкъ и образувахъ феодалното монархическото и авторитетното общество. Тогава, на земята, както и на небето, бѣше царството на милостѣта и на доброто удоволствие. Тѣзи мисли прѣживѣхъ. Тѣ нѣматъ мѣсто въ новия свѣтъ. Но като изоставихъ старитѣ вѣрвания, сегашното врѣме не зине да ги замѣсти. Матерналистѣтъ и безбожникѣтъ съглеждатъ въ живота едно прѣходимо съединѣние отъ материя и сила, а въ всемирнитѣ закони единъ простъ механизъмъ. Никакво понятіе отъ справедливостъ, отъ солидарностъ, отъ отговорностъ. Оттамъ послѣдва общо едно разслабление на общественнитѣ свръзки, прѣзрѣние на сѣкакъвъ законъ и на сѣкакъвъ авторитетъ, които може да ни поведѣтъ къмъ пропастѣта.

Догматическитѣ религии ни водѣхъ къмъ самовластието и къмъ деспотизма; матернализмѣтъ достига логически и неизбѣжно до анархията и до нихилизма. По тая причина ние трѣбва да го счи-

таже, като една опасност, като една съсипителна и унижителна причина.

Може би, нѣкой да намѣри тѣзи прѣцѣпени прѣкалени и да помисли, че ний ги увеличае. Въ този случай, достатъчно е да се отнесемъ до дѣлата на знаменити материалисти и да цитираме тѣхнитѣ собствени заключения.

Ето, напримѣръ, що пише Юлій Сурі:

„Въ тая вселенна, въ която всичко е мракъ и тишина, челоувѣкъ само страда. Той начинава да разбира пустотата на всичко това, що е вѣрвалъ, на всичко това, що е обичалъ неантъ (néant) на хубостъта, прониата на науката.“

„И по долу:

„Ако има нѣщо праздно и безполезно въ свѣта, то е раждането, съществуването и смъртъта на многочислени същества, които никитѣ по повърхността на нашата най-долна планета. Това съществуване, което има за условие тая вкоренена борба едни къмъ други: насилието или лукавството, ще се види на сичкитѣ същества единъ нещастенъ сънъ, една съ мжки халуцинация, *на мисъто която неантъ ще бжде едно добро.*“

Единъ другъ писателъ, материалистъ, поетъ, отъ голѣмъ талантъ, Г-жа Аккерманъ, казва тъй:

„Нѣма да кажъ на челоувѣчеството: „Напрѣдвай! Ще му кажъ: Мри! понеже никой напрѣдкъ нѣма никога да те извлѣче отъ нещастната на земното състонище!“

Тѣзи взглядове не сж само свойства на нѣколко писатели: благодарение на една литература, която е за срамъ на доброто име, „Натуралнама“, чрезъ разни романи и фюлетони безъ четъ, тѣ прѣминажж дору въ най-тъмнитѣ срѣдини.

Съ това мнѣние, че неантъ е прѣдпочетенъ отъ живота, трѣбва ли да се удивляваме, за дѣто челоувѣкъ намразява съществуването, както и работата? Може ли нѣкой да се откаже, че ме проумѣва, защо обезсърдението и деморализациата се вкарватъ малко-по-малко въ духоветъ? Не, не е това поучението, съ което нѣкой ще вдъхне въ народитѣ: великодушнето, постоянството въ злитѣ дни, куража въ нещастнето!

Едно общество безъ надежда, безъ вѣра въ бждщето, е като челоувѣкъ изгубенъ въ пустинята, като умрѣлъ листъ, който се движи отъ произвола на вѣтроветѣ. Не е зло да уборваме певѣжеството и суевѣрието, но трѣбва съврѣменно да ги замѣстимъ съ основателни и добри мисли. Да стживаме здраво въ живота, да се прѣдпазимъ отъ слабоститѣ и отъ надениата, трѣбва едно здраво довѣрие, една вѣра, която ни поставя надъ материалина свѣтъ; трѣбва да видимъ цѣльта и да се стремимъ къмъ неж. Най-здравото оръжие въ земната битка е правдата и просвѣтена съвѣсть.

Но ако идеята на неантът ни владѣе, ако вѣрваме, че животътъ е безъ продължение и че подиръ смъртта всичко се свършва, тогава, да бждемъ логични, трѣбва на първо мѣсто да стоимъ грижата на материалното съществуване и личния интересъ отъ всѣко друго чувство. Какво ще ни ползва едно бждѣще, което ний не трѣбва да знаемъ? Подъ кой видъ ще говоримъ за напръдѣкъ, за прѣобразуванна, за жертвация? Ако нашето съществуване е кратковрѣменно, ний трѣбва да гледаме да се ползваме отъ настоящата минута; да придобиеме радоститѣ и да изоставимъ страданията и длъжноститѣ! Такива сж разсѣждениата, въ които достигатъ принудително материалистическитѣ теории, разсѣждения, които ежедневно слушаме да съчиняватъ и да приспособяватъ около насъ.

При сичко туй, идеалътъ не е умрѣлъ. Человѣческата душа има още понѣкога съчувствието на злополучното си състояние, на недостатъчността въ сегашния животъ и потребността на по-нататѣкъ. Въ публичната мисль съществува единъ видъ душевно вдъхновение. Лъгани въ продължение на вѣкове, хората станяхъ недовѣрчиви, относително всѣка догма-но не сж скептици. Неопредѣлено, глухата, тѣ вѣрватъ въ справедливостта и ѣ желаятъ. И това богуслужение, тѣзи трогателни явления на 2 Ноемрий, които влѣкхъ хората къмъ гробищата на любимитѣ тѣхни мъртви; показватъ, тоже, единъ глухъ истиникъ на безсмъртието. Не, изобщо хората не сж безбожни, понеже тѣ вѣрватъ въ постоянството на Справедливостта, както вѣрватъ въ Свободата — защото Справедливостта и Свободата съществуватъ отъ врѣмето на божественитѣ вѣчни закони. Това чувство, най-голѣмото, най-хубавото, що нѣкой може да намѣри въ дълбочинитѣ на душата, това чувство е, което ще ни спаси!

Затова, достатъчно е да дадемъ да разумѣхъ всички, че това знание на справедливостта, запечатана въ нази, е даже Всемирния законъ, че тя управлява сичкитѣ същества и сичкитѣ свѣтове, и че, чрезъ неѣ, Доброто трѣбва конечно да въетържествува на Злото, и Животътъ да излѣзе изъ Смъртта.

Съврѣменно хората, като желаятъ справедливостта, търсятъ нейното изпълнение. Тѣ ѣ търсятъ, както въ политическо отношение, тѣй и въ икономическо, тѣй и въ началото на едно дружество. Популарната сила начинъ да распростира по свѣта една обширна мрѣжа отъ работнически дружества, единъ социалистически строй, който обема всичкитѣ народности, и, подъ единъ единственъ прѣпорѣкъ, прави да се чуватъ наврѣдъ сжщитѣ отзиви, сжщитѣ възвръщания. Съществува тамъ, безъ да се лъжемъ, единъ изгледъ, пълненъ отъ поучение за мислящия, едно голѣмо дѣло отъ слѣдствия за бждѣщето. Вдъхихо отъ материалистическитѣ и безбожни теории, то ще стане оръдие за развала, защото дѣйствието му ще се разпръсне въ силни буре, въ скърбни революции. Ограничено въ

границитѣ на мъдростта и на въздържанието, то прави много за човѣческото благополучие. Нека една зара отъ горѣ дойде да освѣти тѣзи работни множества, нека единъ високъ идеалъ да дойде да стои на тѣзи маси, жадни за напредѣкъ, и, благодарение на туй движение, ще видимъ сичкитѣ древни отечества, сичкитѣ стари социалестически форми да се разпрѣснатъ и растопятъ въ единъ новъ свѣтъ, основанъ върху правата на сички, върху солидарността и справедливостта.

* * *

Настоящия частъ е частъ на криза и на подновяване. Свѣтътъ е въ кинение, развратътъ се умножава, мракътъ се разпространява, опасността е голѣма; но задъ мрака, гледаме свѣтлина, задъ опасността гледаме спасението. Едно дружество не може да почине: ако то носи въ себе си развалени елементи, то носи тоже зародиши отъ прѣобразование и отъ възвишение. Разложението прѣдизвѣстява смъртта, но тя, сжщо, е прѣди прѣбъжданieto. Тя може да бжде прѣдизвѣстнето на единъ другъ животъ.

Откъдѣ ще дойдѣтъ свѣтлината, спасението, възвишението? Това не може да бжде отъ Църквата. Църквата е безсилна да прѣроди човѣческия духъ.

Това не може да бжде отъ науката: Науката не се занимава съ характеристикѣ, ни съ съзнателноститѣ, но само съ това, което бие чувствата; вѣнчко това, що образува, моралния животъ, великодушното, силнитѣ общества, крѣдиаността, добродѣтелта, пристрастието къмъ доброто, не се отнася никакъ къмъ чувствата.

Да въздигнемъ моралността, да спремъ суевѣрнето и невѣрванието, които сж безплодни, трѣбва да развиемъ една нова, свѣтска и жизнена идеа, която, като се основава върху природното изучаване, върху съвѣстта, върху наблюдението на случкитѣ, върху началата на благауразумието, ще опрѣдѣли цѣльта на сжществуванieto и оправи вървежа ни за напредѣкъ. Това що трѣбва, то е едно поучение, отъ което да произхожда тази подбудителна сила, която да ни води къмъ усъвършенствуванieto, къмъ едно морално потвърждение и къмъ едно довѣрие въ бъдѣщето.

Слѣдователно, тая мисль, това поучение, сжществува и се разпространява катадневно. Между прѣприитѣ и разнитѣ школки мѣстна, единъ гласъ се чува, тържествения гласъ на Мъртвитѣ. Оттатѣкъ гроба тѣ се показваж повече живи отъ всѣкога и, прѣдъ тѣхното учение, завѣсата, която закриваше бъдѣщия животъ, падна.

Поучението, що тѣ ни даватъ, що прѣминуватъ всичкитѣ неприателски системи и, отъ остаткитѣ, отъ праховетѣ на прѣминѣлото, ще испъкне единъ новъ пламѣкъ. Въ философията на Духоветѣ, нахождаме скритото поучение, което обема сичкитѣ врѣмена. Това поучение те съживява подъ единъ по-голѣмъ и по-чисти фор-

ми. Тя съединява разпръснатите останки, свързва ги здраво, за да състави от тях единъ великолѣпенъ паметникъ, който да може да запази сичките народности, сичките цивилизации. За да оздрави трайността му, тя го основава върху този ягкъ камък, който е пряма опитъ. И, благодарение ней, ето че се развива прѣдъ очите на всички, въ безконечния въртежъ на вѣмнатата. безкрайната драма на Живота, на безсмъртния Животъ, съ безчисленните съществуванни и непрѣстанните напредъци що тя (драмата) съхранява за всѣкого отъ тази върху колосалината стълба на свѣтоветъ.

Едно подобно поучение може да прѣобрази народи и общества, като раздава свѣтлината наврѣдъ, дѣто е мрака, като прѣтопи съ своята топлина сичко, що има ледно и егонистическо въ душите, като открие на сичките хора величественните закони, които ги съединяватъ въ единъ тѣсни и вѣчни, солидарни свръзки. То ще направи примирieto съ спокойствието и хармонията. Чрѣзъ нежний ще се научимъ да дѣйствуваме въ единъ и сжщъ духъ и едно и сжщо сърдце. И хората, уповани въ силата си, ще отиджтъ напредъ по-основателно къмъ тѣхните великолѣпни опрѣдѣления.

Александръ Белмаръ.

Александръ Белмаръ е единъ отъ най-видните и най-благородните писатели на Новата наука. Неговата специална задача е била да докаже, че спиритизмътъ е въ всичко равенъ съ истинското Християнство, а не съ онова, което е проповѣдвало папството, понеже това папство себе си е провъзгласявало за глава на черквата Христова, и открай се е борило противъ свѣтлината на науките, гонило, трѣпило и горило най-видните нейни прѣдставители, като Хусса и Галилея, Джордано Бруна и пр. и пр. безъ брой и безъ край.

Любопитно е да се узнае, какъ тосъ писателъ, Александръ Белмаръ, отъ закоренѣлъ невѣрующъ е станжлъ дълбоко прѣдаденъ послѣдователъ и много полезенъ проповѣдникъ на Новата наука. За това самъ той разказва въ прѣдисловието на книгата си: *Spiritisme et chrétien* (Парижъ, 1883.). Той тъй подхваща:

Читателътъ има право да ме запита, какъ е станжло да усвои азъ убѣжденията, които ме въодушевяватъ. Признавамъ, че азъ, който отъ 18 години насамъ моля Бога съ признателность, съ любовъ, миналъ съмъ 22 години отъ живота си безъ да съмъ Го призовавалъ нити веднажъ, не защото не съмъ вѣрвалъ въ сжществуването Му, но защото въ човѣка, както и въ животното, не виждахъ друго, освѣнъ сжщество, създадено, незнамъ защо, което смъртта покрѣща въ мракътъ на ничтожеството. Това убѣждение

бѣхъ си спечелилъ отъ ревностното слѣдване на съвременната наука.....

„Такъвъ и съ такъви идеи бѣхъ азъ, когато за првъ пътъ се случи да бѣдъ свидѣтель на спиритнитѣ феномени (чудесни личби)..... И видѣхъ..... какво?—: една тежка масса че са мърда отъ самото пиване на ржцѣтъ на двѣ лица, и че се клати при всичко че азъ силно ъхъ налѣгахъ, за да кротува на мѣстото се..... Истина, не можехъ да отричамъ: азъ бѣхъ свидѣтель на единъ любопитенъ феноменъ. Но коя му е била причината? — Не електриката ли, кой знае?“

„И когато си искалахъ това съмнѣние,— „почакайте“, ми речекожъ,— „поискайте сега на ума си, штоо массата да удари съ крака, който вий ъ покажете, толкось удара, колкото ви хрумне..... И ако тя изпълни желанието ви, какво ще кажете?“.

„И тосъ феноменъ се извърши, даже нѣколко пѣти наредъ. Слѣдъ това почна единъ отъ присѣдствующитѣ да чете полегка азбуквата, и въ моменти. когато това лице изричаше нѣкоя отъ буквитѣ, единъ особенъ звукъ, приличенъ повече на прасканне отъ колкото на блѣсване, сѣ чуваше отъ вътрѣшността на массата, и често далечъ отъ ржцѣтъ на медиумитѣ.—Така означенитѣ букви съставихъ думи, отъ които събранieto състави фраза.....“

„Слѣдъ това самичкъ азъ, който не бѣхъ още повѣрвалъ, взехъ букварчето и, мѣлчешката, съ моливъ насосвахъ редомъ буквитѣ, а массата на извѣстни отъ тѣхъ пакъ издаваше сѣщия звукъ; азъ ги блѣбъяхъ на страна и пакъ излизаше думи и фрази. Случи се, даже, штоо при блѣбъженото на буквитѣ да събркамъ една, а массата зашрака отведнажъ и шумѣше, догдѣто не поправихъ грѣшката си.....“

„Тая послѣдня испития можеше да расклати друго, но не и мене, който отъ прѣдалечна и сѣвѣмъ противоположна страна видѣхъ, нето можехъ безъ конакъ да стигна право въ обѣтованата земя. Всичко, което спечелихъ нежъ вечеръ, бѣше, че се заинтересувахъ и залегнахъ да четъ и изучавамъ феноменитѣ и списанията на Новата наука.“

„Единъ день хрумна ми да помоля Медіума да призове Духа на баща ми и да го попита: да ли и азъ ще можъ подобно непосредственно да произвеждамъ феномени, каквито виждахъ,—особенно, да ли ще сполуча *ржното писание*, което би ми позволило да влѣзъ въ по-бързо и по-тѣкмо сношение съ него?“

„Дѣ!—ми биде отговорено буква по буква; но за туй ти трѣба да молишъ Бога!“

„Какъ тиа нѣколко думи разнебитихъ всичкитѣ ми идеи! — Богъ? — Да, азъ всѣкога вѣрвахъ въ сѣществуванието Му; но да Го моля!.... Нѣколко дни се бори гордостъта ми срѣщу тая по-мисль,—срѣщу тоя бащинъ съвѣтъ,—но най-сѣитѣ гордостъта ми

се покорп и азъ горещо се помолихъ Богу, за да ми даде срѣдство да випкнхъ хубавѣ въ тъмнина още за мене прѣдѣлникъ. Азъ го заклинихъ да позволи да станж *медиумъ писачъ*. Слѣдъ това вехъ моливъ въ ржка и го прикоснхъ до хартия;—но нищо, нищо, нищо—ржката ми бѣше мъртва! Азъ не се оставихъ и всѣки день прѣмъ цѣли *седмъ недѣли* азъ призовавахъ духа на баща си и молѣхъ Бога отъ дѣнь-душа, — но при всѣчко това моливътъ ми останж нѣмъ, прѣститѣ ми неподвижни.

„Но постоянството ми трѣбваше да се възнагради. Тъкмо когато щѣхъ вече да се откажъ и да напустнхъ трудението си, обърнахъ се къмъ Бога съ последня молба, молба каквато никогa не бѣхъ направилъ..... и наведнажъ усѣтихъ, че прѣститѣ ми потръгнхъ независимо отъ волята ми и полечка начѣртахъ слѣднитѣ думи:

„— Сине мой! ти си медиумъ.... Благодари Богу!“

„Такъвиз бѣхъ първитѣ думи, които начѣрта ржката ми. Това станж на 2-й Августъ 1863 год. — Отъ него день на-самъ азъ не съмъ прѣстаналъ да благодарж Бога за дарбата съ която ме надари, понеже само въ неж съмъ могълъ да възстановж задоволителнитѣ за свѣстѣта ми вѣрвания, които ме научихъ: *що и какво съмъ азъ, отъ гдѣ съмъ дошълъ, и на кждѣ отивамъ, какво трѣба да вървамъ и що съмъ длъженъ да правж*“.....

Мистический элементъ въ живота на Дикенса.

„Ребусъ“ 1890 год.

Всички она, които знажтъ малкитѣ съчинения на Дикенса, безъ друго помнжтъ, че таинственното и чудесното играе въ тѣхъ не малка роля. Но думитѣ на одного отъ най-добритѣ приятели на знаменитна романистъ, Джонъ Форстеръ, на когото ний сме длъжни за прѣкрасната му биография, Дикенсъ се е твърдѣ интересувалъ въ мистическитѣ явления, които еж давали храна на неговата богата фантазия, и би билъ дори способенъ да се зарази съ „безумието“ на спиритуалиститѣ, ако да бѣ заглушилъ въ себе си отръзвляющия гласъ на разсѣдка. Но той ако и да не е направилъ това, споредъ погледа на своя биографъ, той не билъ напълно свободенъ отъ суевѣрия: придавалъ особено значение на разнитѣ „напълно естествени съвпадения“, вѣрвалъ въ сънищата, въ щастливитѣ и злочеститѣ дни, а главно — ималъ пристрастие къмъ разказигъ за привиденията и неспокойнитѣ кжия, което, при все това, никакъ не изключва критическото отношение къмъ тѣхъ. Той умѣеше увлѣкателно да прѣдава подобни истории, и на това не малко му е спомагалъ забѣлжжителний му даръ на словото. Като ее е срѣщалъ съ нѣкакъвъ поразителенъ и трудно-обяснимъ фактъ, той е бързалъ да сподѣли впечатлението съ своя сажъ Форстеръ.

Ето какво му ведижъ той написалъ по поводъ на разказа, напечатанъ въ негова журналъ „All the Year round“.

„Едва току що бѣхъ успѣлъ да напечатамъ необикновенната история, която ми бѣ съобщена отъ лордъ Булверъ-Литтона, когато при мене се яви сжщия този художникъ-портретистъ, който бѣше нейний герой. Като прочетохъ разказа по неговото изложение, азъ се убѣдихъ, че историята, чуа отъ мене, не е нищо друго освѣтъ блѣдно копие отъ дѣйствителността. Той ми объясни, че по-рано той далъ своя разказъ въ редакциата на други журналъ и за това, като го видѣлъ напечатанъ въ „All the Year round“, подозрѣлъ измама отъ страна на наборщика, толкова повече, че въ моя журналъ бѣше споменато числото 13 Септемврей, — което той рѣшително никому не искалъ да открие, до като не изложи самъ писмено туй, което се е случило съ него. Въ моя разказъ първоначално нѣмаше *никакво* число, но, като прѣгледахъ корректурата, азъ се убѣдихъ, че е необходимо да се тури нѣкакво число, и азъ *напосоки* внесеахъ 13 Септемврий!“

Подобни съвпадения, които сж поразявали Диккенса, много често му се случвали въ живота. Съ него е станжло между другото и слѣдующий случай. Той се отправилъ въ града Донкастеръ да присѣтствува на всѣки годишнитѣ надпрѣпускания на конѣ (кошна); като си купилъ една программа за надпрѣпусканieto, той намислилъ да испише напосоки имената на три коня, (за достоинството на които нищо не знаелъ) и забѣлѣжилъ шеговито на одного, че именно тѣзи конѣ ще вземжъ главнитѣ призове. Подиръ това той убѣдомилъ Форстера, като съпровождаль съобщението си съ множество удивителни знакове, че тритѣ главни приза дѣйствително взели тѣзи сжщитѣ конѣ.

Случило му се така сжщо да види, единъ пхтъ сънь, който въ точностъ се обждилъ. „Прѣзъ нощта, въ четвъртъкъ срѣщу петъкъ (20 Май 1863 година),“ пише той на Форстера, „азъ видѣхъ въ съни си една дама съ червенъ шаль, която стоеше сгърбомъ къмъ мене. Иепърво азъ мислѣхъ, че това е Е., но когато се обърнхъ, азъ се увѣрихъ че нейното лице не ми е познато. „Азъ се казвамъ миссъ Непиръ“ каза ми тя. На утрината азъ, като се обличахъ, мислѣхъ си: Колко е странно че единъ нищо не означающъ сънь може да бжде така отчетливъ! И отъ кждъ се взе това име? Азъ никога не съмъ срѣщаль никаква миссъ Непиръ“. Въ сжщия день, вечерята, станж едно отъ моитѣ публични четения; когато то се свърши, въ стаята, гдѣто азъ обикновенно си почивамъ, дойдохъ при мене познатитѣ ми — Мери Бойлъ съ братъ си, и заедно съ тѣхъ — тази дама съ червенъ шаль, която азъ видѣхъ въ съньтъ си. Миссъ Непиръ казахъ ми, като ъх прѣдоставихъ. Съобщаважъ ви този случай точно така, както е станжлъ“.

Има основание да се мисли, че Диккенсът малко или много съзнателно е сподѣлялъ основнитѣ убѣждения на спиритуалиститѣ. Той вѣрвалъ, напримѣръ, че около него се намира ангелъ-хранителъ въ лицето на неговата бабдѣза, която умрѣла на 17 годишна възраст (въ 1837 г.) Тази дѣвица на име Мариа Хугартъ, която се заселила въ къщата на Диккенса подиръ женитбата му съ по-старата ѣ сестра, се е отличавала не толкова съ хубостта си, отколкото съ ангелско-кроткия си характеръ и душевна чистота. Постоянно виждалъ въ нея своя идеалъ и чувствувалъ къмъ нея дълбока симпатиа — той билъ страшно поразенъ отъ нейната ранна внезапна смъртъ, и въ неговата душа тя продължавала да живѣе до тѣгава, до когато и за него не настанжлъ последний часъ. Прѣди година отъ смъртъта ѣ той пише на Форстера: „Нейната душа е постоянно съ мене, като съставлява пераздѣлна частъ отъ моето същество и ми е необходима, както биенieto на сърдцето ми. Особенно живо азъ чувствувамъ присѣтствieto ѣ въ този моментъ на живота, когато щастieto и успѣхъ паднжжъ на моята честь“. Но и въ тежкитѣ минути въспоминанieto за обичната другарка на младостта не го е оставила; на този скжжъ призракъ той отчасти е билъ обязанъ за благородството на своитѣ мисли и своя характеръ, които сж се проявявали постоянно както въ сношенята съ приятелитѣ си, така и въ неговитѣ творения. „Какво не биж далъ“, пише той отъ Америка (въ 1842 г.) „да бжде тя тука съ мене (у Ниагарския водопадъ) и да сподѣля моитѣ впечатления! Но азъ не се съмнѣвамъ въ това, че тя не веднажъ вече е била тука отъ врѣмето когато е напустила своята тѣлесна обвивка“. Не е чудно, че този образъ, който е живѣлъ въ душата на писателя, твърдѣ често му се е явявалъ на сжнь. Въ едно писмо до приятеля си въ Генуа (въ Септември 1844 г.) той разказва слѣдующия забѣлжителенъ сжнь.

„Наскоро азъ пакъ страдахъ отъ остъръ ревматизмъ въ гърба и отъ голѣма болка не спажъ, почти цѣла нощъ. Когато най-послѣ се забравихъ, то приѣсни ми се, че въ нѣкаква си непозната, мъгливо отъртана мѣстность, посѣти ме единъ другъ. Азъ не се взрѣхъ въ неговитѣ очи; помнж че бѣше съ синкаво облѣкло, както Рафаеловата Мадонна, и че лицето и гласътъ ми се сторихъ познати. Азъ знаехъ, че това е духътъ на моята Мери; менѣ никакъ не ми бѣ страшно, напротивъ, азъ заплакахъ отъ радостъ и като прострѣхъ къмъ нея ржцѣ, извикахъ: „Скжиа мж!“ Но по нейното движение азъ разбрахъ, че азъ не трѣбоваше да се обръщамъ така къмъ едно същество, което нѣма нищо общо съ моята груба природа. „Прости ме!“ казахъ азъ: „Ний, бѣднитѣ смъртни, не умѣемъ да цказваме своитѣ мисли иначе, освѣнъ съ погледи и думи. Азъ те нарѣкохъ съ дума, която най-добрѣ отъ всичко изразява моето чувство къмъ тебе, като чедовѣкъ; ти го

четешъ и въ моето сърдце.“ Тукъ азъ почувствувахъ, че призрактътъ е пъленъ съ любовъ и състрадание къмъ мене; това бѣше за мене до нѣмай-къдѣ ясно, ако, както се каза, и да азъ не видѣхъ изражение на неговото лице. Дълбоко трогнатъ, азъ казахъ съ съязи: „О, докажи ми съ нѣщо, че ти дѣйствително си ме посѣтила!“ — „Поискай нѣщо,“ бѣше отговора. Тогава хрумнѣхъ мисълта: „Ако азъ изразѣхъ егоистическо желание, тя ще си отиде; затова, като изгонихъ всичкитѣ си грижи за своитѣ лични работи, азъ казахъ: „Госпожа Хогартъ търпи много скърби; не можешъ ли ѝ помогнѣ?“ (азъ не казахъ „твоята майка“) — „Добрѣ“ отговори тя. — „Още единъ въпросъ,“ продължихъ азъ бързишкомъ, като се страхувахъ да не ме остави, да като успѣхъ да узнамъ най-главното. „Какви ми коя религиа е петинската?“ Като не получихъ отговоръ, азъ развѣлнувано казахъ: „Не е ли истина, че ти мислишъ като мене, че е безразлично къмъ каква религиа да се притѣржа човѣкъ, стига да се стреми къмъ доброто?“ Тя все още не се рѣшаваше да отговори, но азъ продължавахъ да чувствувамъ, че тя дълбоко ме съжелява. „Може би“, продължавахъ азъ, оипа, които желяхъ колкото е възможно по-често да мислѣтъ за Бога и да се укрѣпѣхъ въ вѣрата, трѣбва да избѣрѣтъ римокатолическата вѣра?“ — „Да, за тебе тя е най-добрата“, отговори духътъ, и въ неговитѣ думи звучеше такава нѣжностъ къмъ мене, щото моето сърдце се прѣпълни. Когато се пробудихъ, моето лице бѣше мокро отъ съязи; безъ да гледамъ, че току що бѣ захванѣло да се загорява, азъ събудихъ жена си и ѝ разказахъ своя сънь, повторихъ го нѣколко пѣти, като искахъ да запази въ паметта си най-малкитѣ му подробности и нищо да не изопачи.“

За доказателство на това, съ какъвъ интересъ знаменитий романистъ се е отнесълъ къмъ подобни *проблемъци* отъ другия свѣтъ, ний ще приведемъ разказа му на Форстера за пророческия сънь на прѣзидента Линколна. Той прѣдава онова, което е чулъ въ Америка (въ 1868 г.) отъ Мистеръ Стантонъ, бивший главнокомандущий на Сѣверо-Американскитѣ войски.

„Въ деньтъ на своята смъртъ прѣзидентъ Линколнъ присѣствувалъ на общното засѣданне на свѣта; Стантонъ малко закъснѣлъ, и всички събрани чакали него, за да захванѣтъ работа. Когато той влѣзълъ, прѣзидентътъ, като че не свършилъ захванѣтия разговоръ, казалъ: „Да пристѣпимъ къмъ работа, господа!“ Въ врѣме на това засѣданне Стантонъ забѣлѣжилъ съ учудвание, че Линколнъ, прѣтивъ своя обичай, не се въртѣлъ на стола, не вземалъ ексцентрични пози, не говорѣлъ нищо, което да не се отнася до работата, а сѣдѣлъ спокойно и се държалъ съ голѣмо достоинство, съ една дума — билъ неизнаваемъ. Като напущалъ засѣданнето, Стантонъ съобщилъ своето впечатление на единъ прокуроръ който излизалъ съ него. „Ний всички още прѣди вашето дохож-

дание забълбъжихме промѣна въ прѣзидента,“ отговорилъ му той. „Той седѣше съ наведена глава, а подиръ това каза ми: „Знаете ли, господа, скоро ще се случи нѣщо особено.“ — „Надѣвашъ ли се, че е нѣщо хубаво, г. Президентъ? попитахъ го азъ. — „Това не знамъ,“ отговори той сериозно; „но нѣщо трѣбва да се случи и то твърдѣ скоро“ — „Може би,“ продължихъ азъ, „вий сте получили нѣкакви нови извѣстия?“ — „Не“ отговори той, „но азъ видѣхъ сънъ..... този сжщна, който още по-рано два пѣти сънувахъ и двата пѣти въ надвечернето на битката съ неблагоприятенъ за Сѣверъ исходъ (тукъ той наименува тѣзи битки)“.... Като каза това, прѣзидента млякна, и падна въ мрачно размишление. — Не можехъ ли да узнаемъ, какъвъ е билъ сънътъ?“ пакъ попитахъ азъ. — „Присъни ми се,“ отговори той, безъ да издигне главата си, „че азъ плувамъ въ лодка по една широка, пълноводна рѣка и че течението ме отнася, отнася.....“ Тука вий (Стантонъ) влѣзохте, и прѣзидента пристѣпи къмъ работа. „Събесѣдниците се надумали да наблюдавать, не ще ли послѣдва нѣщо особено. Въ сжщна вечеръ Линколнъ билъ убитъ.“

Такъвъ гениаленъ наблюдателъ на окръжаващата ни свѣтъ, като Диккенса, съумѣлъ е да надникне и въ собствената си душа въ момента на художественото творчество. „Думитѣ, влагами отъ менъ въ устата на моитѣ герои,“ казва той, „азъ съвършено отчетливо *чувамъ*, пѣрди да ги напишъ на книгата. Не ми ли е простено да кажъ, че азъ съмъ създаденъ за своето искусство?“ пише той на Форстера. „Когато измъченъ физически и духовно, азъ създамъ да пишъ, точно нѣкаква си благотѣлна, вълшебна сила плѣнява погледа ми съ разни интересни картини. Вѣрвай ме, че въ такива минути азъ не съчинявамъ, а *виждамъ* онова, което послѣ записвамъ. Впослѣдствие, когато видѣнната се изгуби, азъ забълбъжвамъ по уморяването си, че това минутно облекчение на страданията не току-така получавамъ.“

ЗАБЪЛБЪЖКА. Пѣкой си Джоъ Баллентайнъ съобщава още по-чудни нѣща за процеса на творчеството у другъ извѣстенъ писателъ — Валтеръ Скотта. Когато той захваналъ да пише „Тамермурската Невѣста“, дошли му треперливи припадѣци, отъ които той нѣкога страдалъ; но безъ да гледа на мжкитѣ, той все пакъ продължавалъ да диктува своята прѣкрасна повѣсть. Понѣкога той съ пшкане се хвъргалъ изъ постелята си, но не прѣкъсвалъ захвањатата фраза; когато дохождалъ до живи сцени и диалози, сѣкашъ че духътъ му окончателно тържествувалъ надъ тѣлото: той скачалъ и ходѣлъ по стаята, като придавалъ на думитѣ на дѣствуващите лица приличната интонация. Впослѣдствие, като прѣгледалъ повѣстѣта си, която току що излѣзла отъ печатъ, той се убѣдилъ, че не помни нито единъ епизодъ, нито едно лице, нито една сцена нищо отъ създаденото отъ него прѣвъ врѣме на болестѣта си. Само планътъ на съчинението, основанъ на дѣйствителни събития, се запазилъ въ паметѣта му.

Новъ способъ за лѣкуване съ хипнотизмъ.

(„Light“, № 455—1891.)

Въ вѣстникъ „Wiener Tagblatt“ отъ 24 Августъ 1891 г. е помѣстена една интересна статия отъ доктора Карла Дюпреля подъ заглавие: „Лѣковити снувания“ (Der Traum ein Arzt), която се явява като допълнение къмъ една отъ главитѣ на „Философията на Мистиката“ — съчинение отъ сѣщия авторъ. Тази статия съдържа отчетъ за неотколѣшния опитъ на мюнхенското общество на експериментната (опитната) психологична, която обѣщава важни практически резултати.

Въ съчинената по сомнамбулизма, които въ първата половина на нашия вѣкъ се доста много натрупахъ, отъ думитѣ на доктори и други лица се привождатъ много достовѣрни случаи на диагноза и лѣкуване собствени болести въ врѣме на сомнамбулизмъ. Въ новото си съчинение „Мистиката у старитѣ гръци“ Дюпрель твърдѣ убѣдително доказва, че извѣстнитѣ въ Гръцката история излѣкувания на болести въ врѣме на сънъ въ храма¹⁾ се обяснява съ приспособленieto на хипнотизма: у приспанитѣ боляи се проявявала способностъ да намиратъ подходящи за себе си лѣковити срѣдства, способностъ, която е съществувала въ по-слаба степенъ у будрежущия и у спящия нормаленъ сънъ. Но Дюпрель хубаво знае, колко рѣдко може да се расчита на налучване въ подобни опити и за него дълго врѣме било необяснимо, защо сънътъ въ храма всѣкога се оказва лѣковитъ: най-послѣ, дошла му мисълта, че гръцкитѣ жреци можаха да се ползватъ за лѣкуване болеститѣ съ нашото най-ново откритие — „внушение, което се изпълнява слѣдъ пробужданieto“, до което мисленie нашитѣ експериментатори дойдохъ, слѣдъ като се напълно убѣдихъ, че откриванieto лѣковити срѣдства въ сомнамбулизма е фактъ несъмнитѣльнъ. Остава необяснено, защо този особенъ родъ на внушение по-силно отъ обикновенитѣ дѣйствува на нашето незсѣзнателно азъ. Възможно е, че за благоприятенъ резултатъ е важенъ именно онзи периодъ на врѣмето, който отдѣля внушението отъ неговото изпълнение. Въ всѣки случай не можемъ да не се учудваме на разумността на приспѣщата намъ таинствена сила, която ний наричаме „безсѣзнателното“.

Случайтъ, който се обещжда отъ Дюпреля, единъ отъ главнитѣ членове на „мюнхенското общество на експерименталната психологична“, се заключава въ слѣдущето: членътъ отъ сѣщото обще-

¹⁾ Лѣкуване въ храмоветѣ на Асклениа (Ескулапа) е ставало, между другото, съ инкубация: болнитѣ пощували въ храма, като вѣрвали, че богъ въ сънътъ ще имъ открие, какво лѣкарство да употребѣхъ. Излѣкуванитѣ закачали въ храма дѣски, на които се означавало болеститѣ и срѣдствата, които дѣйствуватъ противъ тѣхъ (Любкеръ).

ство, Б. . . . , страдалъ постоянно отъ болeжъ въ ржката, вслѣдствие една рана, получено при Седанъ. Д-ръ Б. го хипнотизиралъ и го попиталъ, не знае ли нѣкакво срѣдство противъ тази болестъ; като заключилъ отъ отговора му, че въ дадения случай не може да се надѣва за проявяване на цѣрителенъ инстинктъ, той внушилъ на своя пациентъ слѣдущето: „тази нощъ въ сънъ ще ви се живо прѣдставятъ всичкитѣ страдания, които ви сж причинени отъ раната; употребѣте всички усилия, за да намѣрите срѣдство да се избавите отъ тѣхъ, което ще ви се удаде: срѣдството ще ви се каже на сънъ. Вий ще го запомните и, като се видите съ д-ръ Дюпрель, подробно му разкажете за него. Всичко това трѣбва непременно да стане.“ Като се събудилъ, подиръ нѣколко врѣме, пациентътъ, както обикновено, нищо не помнѣлъ, а присежтвующитѣ, разбира се, избѣгвали да говорятъ прѣдъ него за станжлото. На утривата д-ръ Дюпрель посѣтилъ г. Б. . . . , и той, безъ да знае, че му е било направено особенъ родъ внушение, захваналъ да се оплаква отъ безполезността на хипнотически опитъ: болeжа, който първо утихналъ, вечерта се подновилъ, и гой едвамъ въ еднѣ часътъ прѣзъ нощта можалъ да заспи. Подиръ това той разказалъ, че прѣзъ нощта чулъ въ съня си гласъ, който го укорявалъ, че не може да си помогне и му съвѣтвалъ хладни омивания, употребяване на компреси, магнитизирана вода и пр.; гласътъ говорилъ, че при такова лѣкувание болеститѣ ще се намалѣтъ, а може би, и съвсѣмъ прѣминатъ. Г-нъ Б. се събудилъ твърдѣ зачуденъ отъ своя страненъ сънъ и на часа го разказалъ на жена се. Като узналъ отъ д-ра Дюпреля, че всичко това е било резултатъ отъ вчерашното внушение, той му обѣщалъ да се съобразява съ даденитѣ му наставления. Неговата жена сама магнитизирала вода за компреси; подиръ 2 мѣсеца, на 24 Юлий, д-ръ Дюпрель приелъ отъ нежъ писмо съ извѣстие, че на болнаа било много по-добрѣ, че болeжитѣ се появявали сега само въ много горещитѣ дни и подиръ усилни занятия, тя сама сполучила да хипнотизира мъжа си, да му внуши пакъ единъ цѣрителенъ сънъ: казано му било, че въ прѣдстоящото горещо врѣме болестта ще се усили, и че трѣбва ржката да се потопява въ магнитизирана вода и да продължава да турга компреси. Този сънъ никакъ не билъ толкова отчетливъ, както първия; жената на болнаа обяснила че това произхожда, гдѣто тя не владѣе такава сила на волята, каквато Д-ръ Г.

Дюпрель счита за необходимо да се повтара този опитъ съ различни лица, за да може да се изясни цѣнността на лѣковитѣ сънища за медицината, заради което единъ случай не е достатъченъ. Като прѣдадохме тука само главното отъ тази интересна статия, обръщаме върху ѝ вниманието на ония, които би желали да се ползватъ съ подобни опити.

Отговоръ на в. „Зорница“.

Съ прѣскърбие прочитаме въ брой 24 на вѣстникъ „Зорница“ слѣдующитѣ думи за «Нова Свѣтлина»: «Тѣзи книжки прѣдставляватъ ученieto, което се нарича *спиритизмъ*, вѣроучение, основано на едни явления, които сж били опровергани нѣколко пѣти отъ западнитѣ научни мѣжбе.»

Никога не очаквахме в. «Зорница» да искаже подобно сурово и незрѣло нѣщо. Види се, че тя само отъ слухъ има понятие за спиритизма. Първо и първо, спиритизмътъ не е вѣроучение, и това е, види се, което стрѣска «Зорница». Спиритизмътъ е едно философско учение, основано върху нѣкои опити, учение на което явленията сж отъ сѣщна родъ, каквито сж тѣзи въ Библията и въ Евангелието. «Зорница», като вѣрва въ тѣзи нѣща, що прѣди вѣкове се сж случили, не знаемъ, защо да не повѣрва и въ тѣзи, които сж днесъ прѣдъ очитѣ ѝ, и за които самъ Христосъ каза на ученицитѣ си: «ще помолѣх баща си, който ще ви даде единъ другъ утѣнителъ, т. е., Духътъ на Истината, когото ви не ще можете да проумѣете, но ще го узнаете, когато врѣмената дойдѣтъ, понеже той ще живѣе съ вази.»

Спиритизмътъ иде да потвърди точната смисълъ на Евангелието — смисълъ, която въ тѣмнитѣ врѣмена самъ Христосъ прѣмѣлчаваше, или ѣж искажаваше чрѣзъ притчи, смисълъ, чнето тълкувание трѣбва да стане по единъ наученъ начинъ за хората въ днешнитѣ врѣмена.

«Зорница» вмѣсто да се плаши отъ спиритизма, като отъ единъ неприятель, отъ единъ противникъ, тя, умолява се, да го изучи и вникне добръ въ неговата смисълъ.

Тя ако скръби за насъ, ний даойно скърбимъ за неѣж, че говори безъ да знае, за какво говори.

Уважаемата наша посестрима, «Зорница», знае по-добръ отъ вази, че истината мѣчно се припознава, че тя има повече неприатели отколкото приатели, и че сички, които се сж заели за неѣж, сж пострадали. Галилей се заирѣ, Жьрдано Бруно се изгори, Христосъ се расиѣж, Ватъ, Фултонъ, Папинъ се подиграхъ, Саломонъ де Каусъ се заирѣ, като лудъ. Днесъ, за подобни и дец, като не сѣществуватъ подобни нѣща, то сж останжли сарказмтитъ и подигравкитѣ, въ числото на които падатъ и вашитѣ опровергатели на спиритизма.

Не знаемъ, кой сж тѣзи опровергатели, ни пакъ желяемъ да знаемъ, понеже сме увѣрени въ истината; дозволѣте ни само да кажемъ нѣщо за подкрѣпителитѣ. Безъ да искаме да се простираме на дълго, за потвърждение на нашето домогвание, ще ви приведемъ изложението подъ заглавие «Научно засвидѣтелствуване» отъ издадената на послѣдѣкъ книга на Леонъ Дениса: «Падиръ Смъртѣтъ»

„За пръв път, въ 1850 г., въ срѣдата на голѣмата Американска Конфедирация, се привлече публичното внимание къмъ спиритическитѣ явления. Удари ехъ въ много домове, мобили се мѣстѣхъ подъ движеніето на една невидима сила, маси се мърдахъ и се удрѣхъ отъ земята. Единъ отъ зрителитѣ като имѣ идеата да съедини азбучнитѣ букви съ числото на ударитѣ, състави единъ видъ спиритически телеграфъ, чрезъ който тайната сила влѣзе въ разговоръ съ присѣтствуищитѣ. Тя каза че едушата на едно познато лице, което е живѣло въ сѣщото мѣсто, влѣзе въ тънки подробности върху познаниата, живота и смъртта на това лице, и расказа частностъ отъ естество да распрѣснѣтъ съ-какви съмнѣния. Други души бѣхъ повикани и отговорихъ съ сѣщата точностъ. Сички казахъ че се облѣчени отъ едно течно тѣло, невидимо отъ насъ, но при сичко това материлно.

Извѣстната се умножихъ за скоро, като малко-по-малко придобихъ сичкитѣ Съединени Щати. Тѣ занимавахъ толкова миѣншето, щото нѣкои учени, като мислѣхъ че гледатъ въ това причината на едно душевно смѣщение, смѣщение на разума и на публичния миръ, рѣшихъ да направѣтъ едно наблюдение по отблизъ, за да докажѣтъ глупостта и неточността на тѣзи явления. Тѣи сѣдникъ, Едмондъ, на върховното сѣдилище въ Ню Йоркъ и прѣдсѣдатель на Сената, и профессоръ по Химіята, Мапъ отъ националната Академия, додохъ да се произнесжѣтъ върху точността и характера на тѣзи спиритически явления. Тѣхнитѣ заключена, съставени подиръ единъ строгъ опитъ, въ важни списания, бѣхъ, че тѣзи явления сѣ точни, и че тѣхното дѣйствиє не може да се отдаде другиму, освѣнъ на духоветѣ.

Движеніето се распрѣснѣ до толкова, щото на 1852 год. едно прошение, подписано отъ петнадесетъ хиляди души, се подаде на Вашингтонската конгресъ, за да се сдобиятъ съ едно официално обнародване за точността на явленията.

Единъ знаменитъ ученъ, Робертъ Харъ, профессоръ въ Пенсилванския университетъ, явно взе страната на спиритиститѣ, като издаде едно списание, което произведе чувствително впечатление съ ученото си постановление по посрѣдничеството на духоветѣ.

Днесъ новиятъ спиритуализмъ расчита на много милиона послѣдователи въ Новигъ-Щати. Тѣ се прѣдставляватъ отъ една знаменита преса, на която главний органъ е „The Banner of Light“, въ Бостонъ.

Но въ Англия е мѣсето, дѣто спиритическитѣ явления сѣ подложени на най-методически анализъ. Много отъ английскитѣ учени се сѣ занимавали съ явленията на массата съ едно отличително постоянство и голѣмо внимание; отъ тѣхъ заемаме най-формалнитѣ свидѣтелства.

Въ 1869 дидактическото общество въ Лондонъ, една отъ най-авторитетнитъ научни групи — назначава една коммисия отъ тридесетъ и три члена, учени, професори, пастери, магистри, между които бѣхъ сирѣчь Жонъ Лѣббокъ, отъ царското Общество (Английски институтъ), Хенри Левъ, искусенъ физиологъ, Хжкелей, Валласъ, Круксъ, и пр., за да испитатъ и „упоощаѣтъ за вѣгда“ тѣзи спиритически явления, които не сж друго нищо, казване изложеннето, „освѣтъ дѣло на мечтанието“.

Слѣдъ едно осемнадесетъ мѣсячно изучаване съ опити, коммисията, въ своя рапортъ, припозна точноста на явленията и даде своето заключение въ полза на спиритизма.

Въ изложението на прѣгледанитѣ дѣла, рапортътъ не указване само движенната на масата и на разни удари, той споменувае тоже за „явления на рѣцѣ и обраи, които не принадлежатъ на никое човѣческо сѣщество, а мизатъ на живи по тѣхното дѣйстви и движение. Тѣзи рѣцѣ по нѣгои се похващатъ отъ присѣдствущитѣ, които се уверихъ, че тѣ не сж никакъ слѣдствие на една измама или на една иллюзия“.

Единъ отъ тридѣсетъ и три, А. Русель-Валласъ, Дарвиновъ сътрудникъ, който, подиръ смъртта на Дарвина, станъ най-добрий прѣдставитель на еволюционизма, продължи своитѣ наблюдения и изложи слѣдствената имъ въ едно особно съчинение. Като говорѣше за явленията, той се изразявае тѣи:

„Когато азъ се вдадохъ въ тѣсѣ изслѣдванна, азъ бѣхъ основателно материалистъ. Не сѣществуваше никакво мѣсто въ моя духъ, за да прѣдставлява едно спиритическо сѣществование. Дѣйствиата, при сичко туй, сж упорити пѣща; тѣ ме надвихъ и ме принудихъ да ги приемъ прѣди да приемъ тѣхното спиритическо тълкуване. Това послѣдното дохожда постепенно, водъ постоянното влияние на непрѣстапнитѣ дѣйствиа, които не можехъ да се отблъснѣтъ, ни да се истълкуватъ по нѣкакъвъ другъ начинъ.“

Между английскитѣ учени, отъ които публичного засвидѣтелствование може да бѣде за полза на спиритическитѣ явления, се явяватъ: Оксенъ, профессоръ отъ факултета на Оксфордъ, който издаде по тоя прѣдметъ едно съчинение, което носи заглавие „Психография“; тукъ той разпеква въпроса върху явленията на прямото писание; Варлей, главенъ вижинеръ на телеграфитѣ, изобрѣтатель на електрическия сѣжетитель; Сергянъ Коксъ, юристконсулъ; А. де Морганъ, прѣдседатель на Математическото Общество въ Лондонъ; профессорътъ на физиката, Тиндалъ, и пр.

Надъ сичкитѣ тѣзи имена, справедливо почетни, стои едно по-голъмо и по-знаменито, което се причислява въ числото на спиритическитѣ партизани и защитници. Това име е *Валласъ Круксъ*, членъ отъ научната Академия въ Англия и отъ Царското Общество.

Нѣма наука, която да не дължи нѣкое откритие или нѣко

напрѣдѣкъ на тоя остроуменъ чловѣкъ. Трудовѣтъ на Крукса-относително златото и среброто, неговото приспособление на содиу, ма по пачина на амалгамациата сѣ уногрѣблени сичкитѣ въ златитѣ рудиници въ Америка и въ Австралия. Първи той можа, посредствомъ елиометра отъ Гриническата обсерваторна, да фотографира небеснитѣ тѣла, и неговитѣ произведенения на Мѣсеца сѣ славни. Неговитѣ занятия върху явлениата за поларизирваната свѣтлина, върху спектроскопа, не сѣ по малко познати. Но сичкитѣ тѣзи негови трудове се надмпнуватъ отъ изнамиранието на четвъртото *материално положение*, което му отвара едно мѣсто въ английския пантеонъ при Нютона и Хершела, и още по-трайно въ паметѣта на хората.

В. Круксъ се занимавалъ цѣли десетъ години съ спиритически явления. Да ги контролира научно, той е устроилъ инструменти отъ такава точностъ и деликатностъ, щото неможе да бжде повече.

Спомогнѣтъ отъ една знаменита медиумка — Госпожица Флорансъ Кукъ и отъ други учени, тоже строги и редовни, като него — той работѣше и си вършише опититѣ въ сѣщата своя лабораторна, като бѣше окруженъ отъ електрически апарати, чрѣзъ които никаква измама неможеше да се случи.

Въ книгата си „*Изслѣдование върху спиритуализма*“, Круксъ анализира разнитѣ родове отъ наблюдениѣта явления: движенна-та на тежкитѣ тѣла, разни пѣсни съ музика, безъ никаква рѣка да ги докачи, непосредственно писанне, явления на рѣцѣ, на образи и лица и прч. Въ продължение на три години, духътъ на една млада и прѣвликателна жена, на име Катикингъ, се явяваше всѣка вечеръ прѣдъ изслѣдувателитѣ, за нѣколко минути, подъ единъ видъ съвършенно чловѣчески, съ сичкитѣ оржда и чувства, и се разговаряше както съ Господ. и Госпожа Круксъ, тъй и съ присѣтствуюжкитѣ, като се подлагаше на вечникѣтѣ изискуеми опити и нечезваше, като една легка мъгла. Тѣзи любопитни явления сѣ разказани надълго въ книгата на В. Круксъ.

Въ Германия сѣщитѣ засвидѣтелствуванна по сѣществуванието на духоветѣ, както и по тѣхнитѣ явления, се явяватъ отъ трудовѣтъ на астронома Золпера, на профессоритѣ: Улриси, Вебера, Фешнера, отъ университета на Лайпцигъ, Карлъ дѣу Прелъ отъ Мюнхенъ. Сичкитѣ тѣзи учени, изначало скептици, се въздушевихъ съ желанието да демаскиратъ това, що тѣ мислѣхъ да е едно просто нѣщо, една измама; при венчко туй, тѣ бѣхъ принудени, съ уважение къмъ истината, да провъзгласѣтъ точността на наблюдениѣтѣ дѣйствиа.

Докозкого знаемъ, редакторитѣ около „Зорница“ сѣ добрѣ запознати съ езидитѣ: френекий и английски. Не ще бжде злѣ, ако си направѣтъ труда да четѣтъ по този прѣдметъ, да го изучѣтъ добрѣ и тогива тѣхното съжаление би имало мѣсто. Ний сме готови да направимъ за тѣзи г-да единъ списѣкъ на книги върху този прѣдметъ, стига само тѣ да желаятъ.